

شناخت تأثیر مؤلفه‌های سرمایه روان‌شناختی با سرمایه فکری بر سرمایه

اجتماعی (مورد مطالعه: شهرداری منطقه ۱۲)

زهرا آذرپادا^۱، محدثه ملک پور^۲، مریم زبرجدی^۳

^۱ دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام خمینی (ره) شهرری، دانشکده مدیریت و حسابداری، گروه مدیریت (نویسنده مسئول (azarbad1988@gmail.com)

^۲ دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام خمینی (ره) شهرری، دانشکده مدیریت و حسابداری، گروه مدیریت

^۳ دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام خمینی (ره) شهرری، دانشکده مدیریت و حسابداری، گروه مدیریت

چکیده

هدف این تحقیق شناخت تأثیر مؤلفه‌های سرمایه روان‌شناختی با سرمایه فکری بر سرمایه اجتماعی در شهرداری منطقه ۱۲ شهر تهران است. تحقیق حاضر توصیفی پیمایشی می‌باشد و برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه استاندارد استفاده شده است. روایی و اعتبار پرسشنامه توسط اساتید و متخصصین مربوط و همچنین تحلیل عاملی تأییدی مورد تأیید قرار گرفت و پایایی پرسشنامه‌ها با استفاده از آلفای کرونباخ ($\alpha=0,850$ سرمایه روان‌شناختی) و ($\alpha=0,957$ سرمایه فکری) و ($\alpha=0,946$ سرمایه اجتماعی) تأیید شد. نمونه آماری این تحقیق شامل ۲۶۰ نفر از کارکنان شهرداری منطقه ۱۲ شهر تهران است و از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده استفاده شده است. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های کلموگروف - اسمیرنوف و مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده شده است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که مؤلفه‌های سرمایه روان‌شناختی از قبیل خوش‌بینی، امیدواری، خودکارآمدی و تاب‌آوری بر سرمایه اجتماعی و سرمایه فکری تأثیر مثبت و معناداری دارد و همچنین سرمایه فکری در رابطه میان مؤلفه‌های سرمایه روان‌شناختی و سرمایه اجتماعی نقش میانجی ایفا می‌کند.

کلید واژه‌ها: سرمایه روان‌شناختی، سرمایه فکری، سرمایه اجتماعی.

مقدمه

امروزه در جوامع بشری، وجود پیوندها و ارتباطات منسجم بین افراد، از ضرورت‌های ادامه حیات اجتماعی است. شبکه‌های اجتماعی، همبستگی و مشارکت به مدد وجود سرمایه‌های اجتماعی شکل می‌گیرند و گسترش می‌یابند. سرمایه اجتماعی، موضوعی بین‌رشته‌ای است که نقش آن تسهیل ارتباطات انسانی است. سرمایه اجتماعی، بستر مناسبی برای بهره‌وری سرمایه انسانی و فیزیکی و راهی برای نیل به موفقیت قلمداد می‌شود و این سرمایه به زندگی افراد، معنی و مفهوم بخشیده و زندگی سازمانی را ساده‌تر و لذت‌بخش‌تر می‌سازد (الوانی و شیروانی، ۱۳۸۳). پاتنام محور اصلی در بحث سرمایه اجتماعی را ارزش‌های حاصله از شبکه‌های اجتماعی می‌داند. سرمایه اجتماعی فقط شامل احساسات گرم و عاطفی نیست بلکه گستره وسیعی را شامل می‌شود که اعتماد، کنش متقابل، اطلاع‌یابی و تعاون و همکاری می‌تواند از محصولات آن باشد (پاتنام، ۲۰۰۹). سازمان‌ها تا زمانی که برای بقا تلاش می‌کنند و خود را نیازمند حضور در عرصه ملی و جهانی می‌دانند، باید اصل بهبود مستمر را سرلوحه‌ی فعالیت خود قرار دهند. این اصل حاصل نمی‌شود، مگر این‌که زمینه دستیابی به ارتقاء سرمایه اجتماعی امکان‌پذیر باشد (احمدی و فیض‌آبادی، ۱۳۹۰). لذا توجه به سرمایه اجتماعی به‌عنوان رویکردی اثربخش در مدیریت منابع انسانی سازمان‌ها و شناخت مؤلفه‌های تأثیرگذار بر آن جهت بهبود سرمایه اجتماعی در سازمان، می‌تواند زمینه‌ساز دستیابی به منافع چشمگیری در سطح فردی و سازمانی باشد.

بیان مسأله

در سال‌های اخیر جوامع در حال توسعه، شاهد ورود واژه‌هایی همچون سرمایه اجتماعی بوده است. در دیدگاه‌های سنتی مدیریت توسعه، سرمایه‌های اقتصادی، فیزیکی و انسانی مهم‌ترین نقش را ایفا می‌کردند، اما در عصر حاضر، بیشتر از آنچه به سرمایه اقتصادی، فیزیکی و انسانی نیازمند باشیم به سرمایه اجتماعی نیازمندیم، زیرا بدون این سرمایه، استفاده از سرمایه‌های دیگر به‌طور بهینه انجام نخواهد شد (رهبر و حیدری، ۱۳۹۰). به همین دلیل امروزه در بررسی و تدوین شاخص‌های اجتماعی توسعه توسط سازمان‌های معتبر جهانی، سرمایه اجتماعی پایگاه خاصی را به خود اختصاص داده است (سوری، ۱۳۹۳). پاتنام سرمایه اجتماعی را مجموعه‌ای از مفاهیمی مانند اعتماد، هنجارها و شبکه‌ها می‌داند که موجب ایجاد ارتباط و مشارکت بهینه‌ی اعضای یک اجتماع شده و در نهایت منافع متقابل آنان را تأمین خواهد کرد (پاتنام، ۲۰۰۰). همچنین بر اساس نظر فوکویاما، سرمایه اجتماعی مجموعه هنجارهای موجود در سیستم‌های اجتماعی است که موجب ارتقای سطح همکاری اعضای آن جامعه گردیده و موجب پایین آمدن سطح هزینه‌های تبادلات و ارتباطات می‌شود (فوکویاما، ۱۳۷۹). سرمایه اجتماعی با شاخص‌هایی همچون اعتماد، آگاهی، مشارکت، شبکه‌ها و هنجارها سنجیده می‌شود و جامعه‌ای که هر یک از شاخص‌های یادشده در آن، زیاد باشد از سرمایه اجتماعی بالایی برخوردار است (رهبر و حیدری، ۱۳۹۰). همان‌گونه که بولینو و همکارانش (۲۰۰۲) اشاره می‌کنند، «توضیح اندکی در خصوص این امر که چگونه رفتارهای فردی در سازمان ممکن است توسعه سرمایه اجتماعی را تسهیل کنند، وجود دارد» (محمودی و همکاران، ۱۳۹۴).

بر اساس پژوهش‌های انجام گرفته در این زمینه، یکی از عوامل مهم تأثیرگذار بر سرمایه اجتماعی، سرمایه روان‌شناختی است. آدلر و وان (۲۰۰۲) به این نکته اشاره می‌کنند که افرادی که از سرمایه روان‌شناختی غنی برخوردارند، توانایی بیشتری برای

تعاملات گروهی و مشارکت‌های اجتماعی دارند؛ چراکه آنچه افراد را به یکدیگر پیوند می‌دهد و موجب تکرار و تداوم و افزایش تعاملات می‌شود، سرمایه روان‌شناختی است (آدلر و وان، ۲۰۰۲).

سرمایه روان‌شناختی یکی از شاخص‌های روانشناسی مثبت‌گرایی می‌باشد که با ویژگی‌هایی از قبیل باور فرد به توانایی‌هایش برای دستیابی به موفقیت، داشتن پشتکار در دنبال کردن اهداف، ایجاد اسناد مثبت درباره خود و تحمل کردن مشکلات تعریف می‌شود (لوتانز و همکاران، ۲۰۰۴). سرمایه روان‌شناختی، سازه‌ای ترکیبی و به‌هم‌پیوسته است که چهار مؤلفه ادراکی-شناختی یعنی امید، خوش‌بینی، خودکارآمدی و تاب‌آوری را در برمی‌گیرد (بهادری خسروشاهی و همکاران، ۱۳۹۱). امید، یک حالت انگیزش مثبت با در نظر گرفتن اهداف روشن برای زندگی است. (بیلی و سینرد، ۲۰۰۷). همچنین خودکارآمدی، قضاوت فرد در مورد توانایی‌هایش در مورد انجام یک عمل تعریف می‌شود (باندورا، ۲۰۰۸). از سویی خوش‌بینی، به معنای داشتن انتظارات مثبت برای نتایج و پیامدهاست (پیترسون، ۲۰۰۰) و تاب‌آوری نیز سازگاری مثبت در واکنش به شرایط ناگوار است (والر، ۲۰۰۱). همچنین علاوه بر کارکردهای رفتار سازمانی موجود در سرمایه روان‌شناختی، مشخص شده است که می‌توان از آن برای گزینش، ارتقاء، حفظ و نگهداری کارکنان نیز استفاده کرد (فروهر و همکاران، ۱۳۹۲).

از سویی دیگر علاوه بر سرمایه روان‌شناختی، سرمایه فکری نیز با سرمایه اجتماعی رابطه دارد (خیرخواه، ۱۳۹۰). استوارت اعتقاد دارد سرمایه فکری مجموعه‌ای از دانش، اطلاعات، دارایی‌های فکری، تجربه، رقابت و یادگیری سازمانی است که می‌تواند برای ایجاد ثروت بکار گرفته شود. درواقع سرمایه فکری تمامی کارکنان، دانش سازمانی و توانایی‌های آن را برای ایجاد ارزش افزوده در برمی‌گیرد و باعث منافع رقابتی مستمر می‌شود (فراهانی و همکاران، ۱۳۹۵). به‌کارگیری سرمایه فکری به سازمان‌ها کمک می‌کند تا کاراتر، اثربخش‌تر، پربازده‌تر و نوآورتر باشند (غیائی ندوشن و امین‌الرعا، ۱۳۹۵) و نقش بسیار مؤثری در راستای موفقیت مستمر سازمان ایفا می‌نماید (ضیا، ۱۳۹۴). آرمسترانگ در مدل مفهومی خود، سرمایه اجتماعی را متأثر از سرمایه فکری در نظر می‌گیرد و برخی دیگر آن را به‌عنوان یک عامل مؤثر در ایجاد سرمایه فکری مورد بحث قرار می‌دهند (خیرخواه، ۱۳۹۰).

با توجه به موارد ذکر شده سازمان‌ها تا زمانی که برای بقا تلاش می‌کنند و خود را نیازمند حضور در عرصه ملی و جهانی می‌دانند، باید اصل بهبود مستمر را سرلوحه‌ی فعالیت خود قرار دهند و این اصل حاصل نمی‌شود، مگر این‌که زمینه دستیابی به ارتقاء سرمایه اجتماعی امکان‌پذیر باشد. با توجه به اینکه سازمان شهرداری تهران یک سازمان خدماتی انسان‌محور است، سرمایه اجتماعی نقش بسزایی در موفقیت این سازمان خواهد داشت.

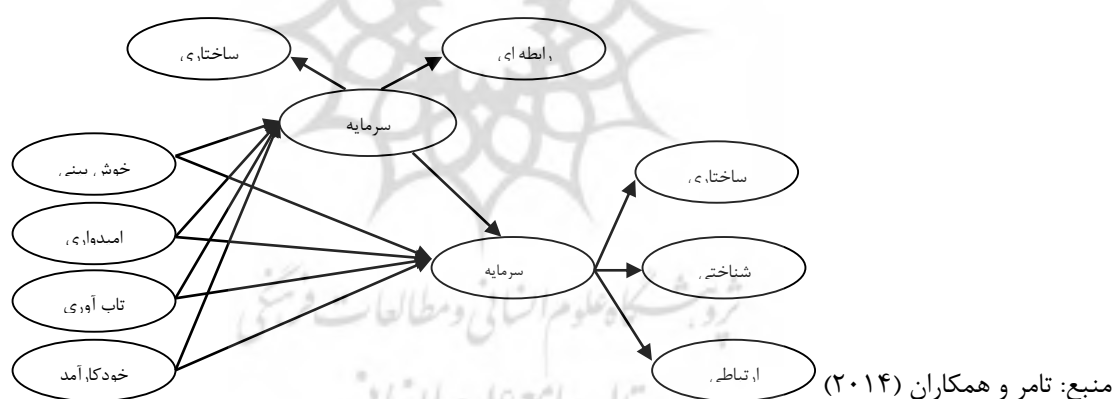
پیشینه تحقیق

محقق	سال	عنوان پژوهش	نتایج پژوهش
رجبی و همکاران	۱۳۹۵	بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی با سرمایه فکری و تأثیر آن بر عملکرد کارکنان	بین سرمایه اجتماعی و عملکرد رابطه مثبت و معناداری وجود دارد، بین سرمایه فکری و عملکرد رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و بین سرمایه اجتماعی و سرمایه فکری نیز رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

حداد اسکویی	۱۳۹۵	نقش سرمایه اجتماعی در کارآفرینی سازمانی و سرمایه فکری کارکنان	ابعاد سرمایه اجتماعی (ساختار سرمایه اجتماعی، محتوی سرمایه اجتماعی و کارکرد سرمایه اجتماعی) بر کارآفرینی سازمانی و سرمایه فکری تأثیر مثبت و معنی‌داری دارند
گوگان و همکاران	۲۰۱۶	تأثیر سرمایه فکری بر عملکرد سازمانی	ارتباطی معنی‌دار بین سرمایه فکری و عملکرد سازمانی وجود دارد.
جاملا و همکاران	۲۰۱۵	تأثیر سرمایه فکری بر عملکرد سازمانی	سرمایه فکری تأثیر معنی‌دار بر عملکرد سازمانی در مالزی دارد

مدل مفهومی پژوهش

با توجه به مطالعات صورت گرفته، مدل پیشنهادی پژوهش با الهام از مدل تامر و همکاران (۲۰۱۴) به صورت زیر ارائه می‌گردد که در آن متغیرهای خوش‌بینی، امیدواری، تاب‌آوری (انعطاف‌پذیری) و خودکارآمدی به عنوان متغیرهای مستقل و متغیر سرمایه فکری به عنوان متغیر میانجی و سرمایه اجتماعی به عنوان متغیر وابسته در نظر گرفته شده‌اند:

فرضیه های تحقیق

فرضیه اصلی

مؤلفه‌های سرمایه روان‌شناختی بر سرمایه اجتماعی با نقش میانجی سرمایه فکری تأثیر دارد.

فرضیه های فرعی

(۱) خوش‌بینی بر سرمایه اجتماعی تأثیر دارد.

(۲) امیدواری بر سرمایه اجتماعی تأثیر دارد.

۳) تاب‌آوری بر سرمایه اجتماعی تأثیر دارد.

۴) خودکارآمدی بر سرمایه اجتماعی تأثیر دارد.

۵) خوش‌بینی بر سرمایه فکری تأثیر دارد.

۶) امیدواری بر سرمایه فکری تأثیر دارد.

۷) تاب‌آوری بر سرمایه فکری تأثیر دارد.

۸) خودکارآمدی بر سرمایه فکری تأثیر دارد.

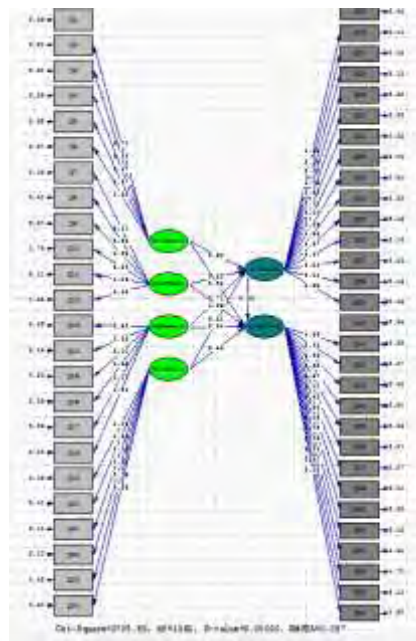
۹) سرمایه فکری بر روی سرمایه اجتماعی تأثیر دارد.

روش تحقیق

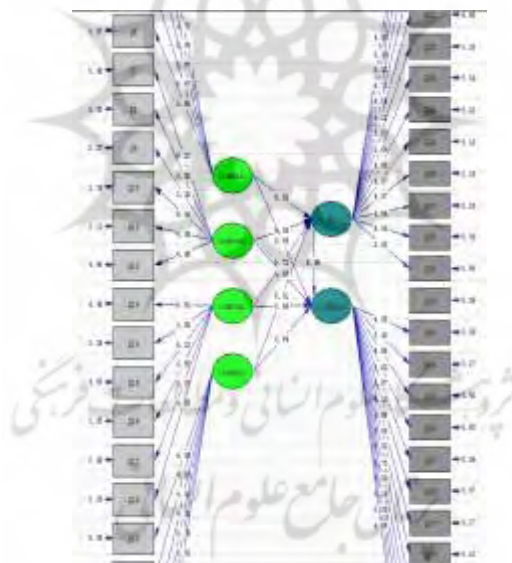
در تحقیق حاضر جامعه آماری کارکنان شهرداری منطقه ۱۲ شهر تهران می‌باشند که تعداد آن‌ها ۷۹۴ برآورد شده و حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران تعیین گردید که برابر با ۲۶۰ نفر می‌باشد. پژوهش تحقیق حاضر شامل ۳ بخش می‌باشد. بخش اول دربرگیرنده‌ی سؤالات مربوط به مؤلفه‌های سرمایه روان‌شناختی بوده که از پرسشنامه استاندارد لوتانز (۲۰۰۷) استفاده شده و شامل ۲۴ سؤال می‌باشد. بخش دوم شامل ۱۵ سؤال جهت سنجش متغیر سرمایه فکری می‌باشد که از پرسشنامه استاندارد بنتیس (۱۹۹۸) استفاده شده و بخش سوم دربرگیرنده‌ی ۱۵ سؤال مربوط به متغیر سرمایه اجتماعی بوده که از پرسشنامه استاندارد ناهاپیت و گوشال (۱۹۹۸) بهره گرفته شده است.

یافته‌های تحقیق

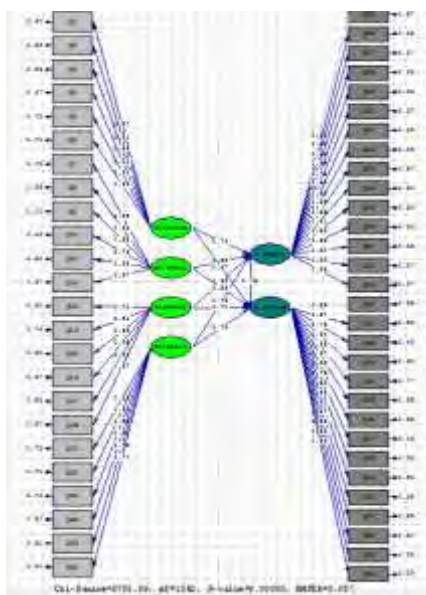
برای تست فرضیات تحقیق از مدل معادلات ساختاری استفاده شده است که در آن مؤلفه‌های سرمایه روان‌شناختی از قبیل خوش‌بینی، امیدواری، تاب‌آوری و خودکارآمدی به‌عنوان متغیرهای مستقل، متغیر سرمایه اجتماعی به‌عنوان متغیر وابسته و متغیر سرمایه فکری به‌عنوان متغیر میانجی در نظر گرفته شده‌اند. نتایج حاصل در نمودار ۱ و نمودار ۲ قابل مشاهده می‌باشد.

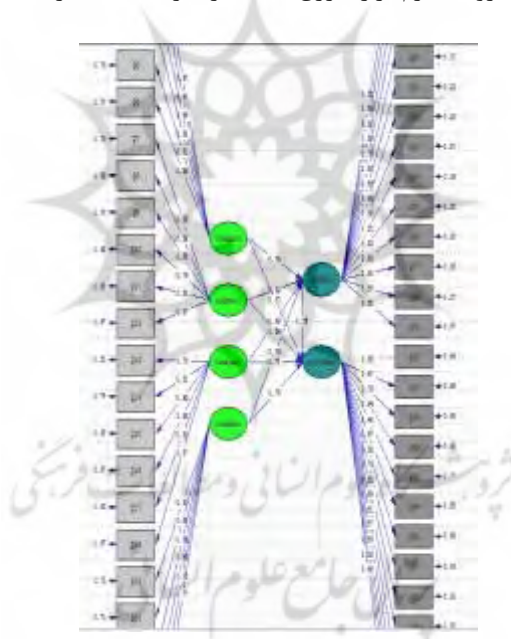
نمودار ۱: مدل برونداد نرم افزار لیزرل با مقادیر T-value (شکل کامل)

نمودار ۲: مدل برونداد نرم افزار لیزرل با مقادیر T-value (شکل واضح تر)

نمودار ۳: مدل برونداد نرم‌افزار لیزرل با مقادیر ضرایب استاندارد (شکل کامل)

نمودار ۴: مدل برونداد نرم‌افزار لیزرل با مقادیر ضرایب استاندارد (شکل واضح‌تر)

تست فرضیه‌های فرعی ۱ تا ۹:

این نمودارها جهت بررسی فرضیه‌های فرعی ۱ تا ۹ به دست آمده‌اند. اعداد نشان داده شده در نمودار ۱ T-value (عدد معناداری معادلات ساختاری) بوده و اگر این مقدار در بازه (۱,۹۶ و - ۱,۹۶) نباشد فرضیه تأیید می‌شود. همان‌طور که در نمودار ۱، مشخص است هر ۹ فرضیه فرعی تأیید شده‌اند و نشانگر آن است که تمامی مؤلفه‌های سرمایه روان‌شناختی بر سرمایه اجتماعی و سرمایه

فکری تأثیر مثبت و معناداری دارد و همچنین سرمایه فکری بر سرمایه اجتماعی کارکنان شهرداری منطقه ۱۲ شهر تهران تأثیرگذار است. اعداد نشان داده شده در نمودار ۲ ضرایب استاندارد شده می‌باشند که در واقع بیانگر ضرایب مسیر یا بارهای عاملی استاندارد شده بین عامل‌ها و نشانگرها می‌باشند.

تست فرض اصلی:

رابطه بین دو متغیر X و Y وقتی غیرمستقیم است که X علت Z است و Z نیز به نوبه خود در Y اثر دارد. آثار غیرمستقیم از طریق حاصل ضرب ضرایب هر مسیر محاسبه می‌شود. (کلانتری، ۱۳۸۵) بنابراین جهت تست فرضیه اصلی پژوهش و بررسی نقش میانجی‌گری متغیر سرمایه فکری در رابطه بین چهار مؤلفه‌های سرمایه روان‌شناختی و سرمایه اجتماعی، می‌بایست ابتدا اثر غیرمستقیم آن را از طریق حاصل ضرب مسیر مستقیم هر یک از چهار مؤلفه‌های سرمایه روان‌شناختی بر سرمایه فکری در مسیر مستقیم سرمایه فکری بر سرمایه اجتماعی محاسبه نمود و سپس با توجه به عدد حاصل شده، نقش میانجی‌گری متغیر سرمایه فکری را تحلیل نمود.

در صورتی که مقدار حاصل شده برابر با ۰,۰۲، ۰,۱۵ و یا بیشتر از ۰,۳۵ باشد، مقدار اندازه اثر متغیر میانجی به ترتیب کم، متوسط و قوی ارزیابی می‌شود. (آذر و همکاران، ۱۳۹۱). لذا جهت معنی‌داری رابطه، اثر غیرمستقیم باید بزرگ‌تر و مساوی ۰,۱۵ باشد.

محاسبه اثر غیرمستقیم «خوش‌بینی» بر «سرمایه اجتماعی» با توجه به متغیر میانجی «سرمایه فکری»:

$$(\text{سرمایه فکری} \rightarrow \text{خوش‌بینی}) \times \text{سرمایه اجتماعی} \rightarrow \text{سرمایه فکری} = ۰,۶۱۶۲ \times ۰,۷۹ = ۰,۷۹ \times ۰,۷۸$$

محاسبه اثر غیرمستقیم «امیدواری» بر «سرمایه اجتماعی» با توجه به متغیر میانجی «سرمایه فکری»:

$$(\text{سرمایه فکری} \rightarrow \text{امیدواری}) \times \text{سرمایه اجتماعی} \rightarrow \text{سرمایه فکری} = ۰,۴۹۱۴ \times ۰,۷۸ = ۰,۶۳ \times ۰,۷۸$$

محاسبه اثر غیرمستقیم «تاب‌آوری» بر «سرمایه اجتماعی» با توجه به متغیر میانجی «سرمایه فکری»:

$$(\text{سرمایه فکری} \rightarrow \text{تاب‌آوری}) \times \text{سرمایه اجتماعی} \rightarrow \text{سرمایه فکری} = ۰,۵۰۷ \times ۰,۷۸ = ۰,۶۵ \times ۰,۷۸$$

محاسبه اثر غیرمستقیم «خودکارآمدی» بر «سرمایه اجتماعی» با توجه به متغیر میانجی «سرمایه فکری»:

$$(\text{سرمایه فکری} \rightarrow \text{خودکارآمدی}) \times \text{سرمایه اجتماعی} \rightarrow \text{سرمایه فکری} = ۰,۵۷۷۲ \times ۰,۷۸ = ۰,۷۴ \times ۰,۷۸$$

نتایج نشان می‌دهد، مقدار نسبی ضریب مسیر (B) اثر غیرمستقیم مؤلفه‌های سرمایه روان‌شناختی از قبلی خوش‌بینی، امیدواری، تاب‌آوری و خودکارآمدی بر سرمایه اجتماعی با میانجی‌گری سرمایه فکری) به ترتیب برابر ۰,۶۱ و ۰,۴۹ و ۰,۵۰ و ۰,۵۷ می‌باشد و از آنجاکه ضریب مسیر بیشتر از ۰,۱۵ می‌باشد لذا:

تمامی مؤلفه‌های سرمایه روان‌شناختی با میانجی‌گری سرمایه فکری بر سرمایه اجتماعی اثر دارد و نقش میانجی سرمایه فکری در رابطه مؤلفه‌های سرمایه روان‌شناختی و سرمایه اجتماعی تأیید می‌گردد.

نتیجه گیری

فرضیه اصلی

مؤلفه‌های سرمایه روان‌شناختی بر سرمایه اجتماعی با نقش میانجی سرمایه فکری تأثیر دارد. طبق نتایج فرضیه اصلی تأیید می‌شود.

با توجه به آزمون‌های آماری انجام‌گرفته و نتایج آزمون مدل‌سازی معادلات ساختاری در فصل ۴، مشخص شد مؤلفه‌های سرمایه روان‌شناختی بر سرمایه اجتماعی با نقش میانجی سرمایه فکری در کارکنان شهرداری منطقه ۱۲ تأثیر مثبت و معناداری دارد.

بحث

سرمایه روان‌شناختی یک حالت روان‌شناختی مثبت و رویکرد واقع‌گرا و انعطاف‌پذیر نسبت به زندگی است که از چهار سازه امیدواری، خوش‌بینی، تاب‌آوری و خودکارآمدی تشکیل می‌شود و هرکدام از آن‌ها به‌عنوان یک ظرفیت روان‌شناختی مثبت در نظر گرفته می‌شوند. نتایج پژوهش نشان داد که افرادی که از سرمایه روان‌شناختی بالایی برخوردارند، توانایی تعاملات گروهی و مشارکت‌های اجتماعی بیشتری را دارا هستند.

فرضیه فرعی اول

خوش‌بینی بر سرمایه اجتماعی تأثیر مثبت و معناداری دارد. طبق نتایج فرضیه فرعی اول تأیید می‌شود.

با توجه به آزمون‌های آماری انجام‌گرفته و نتایج آزمون مدل‌سازی معادلات ساختاری در فصل ۴، مشخص شد خوش‌بینی بر سرمایه اجتماعی کارکنان شهرداری منطقه ۱۲ تأثیر مثبت و معناداری دارد که این نتیجه با نتیجه پژوهش‌های مرموت (۲۰۰۶) و بهادری خسروشاهی و همکاران (۱۳۹۱) همسو می‌باشد.

بحث

خوش‌بینی، به معنای داشتن انتظارات مثبت برای نتایج و پیامدهاست و این پیامدها به‌عنوان عوامل ثابت، کلی و درونی در نظر گرفته می‌شوند. نتایج فرضیه فرعی اول پژوهش نشان داد که خوش‌بینی بر سرمایه اجتماعی تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد. در تبیین این یافته می‌توان گفت افراد در سایه امنیت می‌توانند به خواسته‌ها و اهداف خود دست یابند. انسان‌ها در آرامش و با آسودگی خاطر می‌توانند به جامعه و محیط پیرامون خوش‌بین باشند. وقتی افراد می‌توانند به دیگران اعتماد کنند و روابط اجتماعی و تعامل صحیح برقرار نمایند که نسبت به اطرافیان خود احساس امنیت کنند.

فرضیه فرعی دوم

امیدواری بر سرمایه اجتماعی تأثیر مثبت و معناداری دارد. طبق نتایج فرضیه فرعی دوم تأیید می‌شود.

با توجه به آزمون‌های آماری انجام گرفته و نتایج آزمون مدل‌سازی معادلات ساختاری در فصل ۴، مشخص شد امیدواری بر سرمایه اجتماعی کارکنان شهرداری منطقه ۱۲ تأثیر مثبت و معناداری دارد که این نتیجه با نتیجه پژوهش‌های لوتانز و جنسن (۲۰۰۱) و اسنایدر و لوپز (۲۰۰۲) و بهادری خسروشاهی و همکاران (۱۳۹۱) همسو می‌باشد.

بحث

امید، یک حالت انگیزش مثبت با در نظر گرفتن اهداف روشن برای زندگی است. در امید، از یکسو انگیزه خواستن به اراده برای حرکت به سوی اهداف و از طرف دیگر بررسی راه‌های مناسب برای حصول اهداف نهفته است. یافته پژوهش نشان داد که امیدواری، تأثیر مثبت و معنی‌داری بر سرمایه اجتماعی دارد؛ یعنی با افزایش امیدواری میزان سرمایه اجتماعی نیز افزایش می‌یابد. در تبیین این یافته نیز می‌توان گفت که به نظر می‌رسد از فردی که امیدواری نسبت به زندگی و آینده خود ندارد، نمی‌توان انتظار داشت بادی مثبتی به زندگی بنگرد.

فرضیه فرعی سوم

تاب‌آوری بر سرمایه اجتماعی تأثیر مثبت و معناداری دارد. طبق نتایج فرضیه فرعی سوم تأیید می‌شود.

با توجه به آزمون‌های آماری انجام گرفته و نتایج آزمون مدل‌سازی معادلات ساختاری در فصل ۴، مشخص شد تاب‌آوری بر سرمایه اجتماعی کارکنان شهرداری منطقه ۱۲ تأثیر مثبت و معناداری دارد که این نتیجه با نتیجه پژوهش‌های چندلر و لالونده (۱۹۹۸) و هیلی (۲۰۰۵) و بهادری خسروشاهی و همکاران (۱۳۹۱) همسو می‌باشد.

بحث

تاب‌آوری سازگاری مثبت در واکنش به شرایط ناگوار است. در واقع تاب‌آوری صرفاً مقاومت منفعل در برابر آسیب‌ها یا شرایط تهدیدکننده نیست. بلکه فرد تاب آور، مشارکت‌کننده، فعال و سازنده محیط پیرامونی خود است این یافته پژوهش نشان داد که تاب‌آوری اثر مثبت و معناداری بر سرمایه اجتماعی دارد. در تبیین این یافته می‌توان گفت فرد تاب آور، بهتر با موقعیت‌های تنش‌زا برخورد می‌نماید و ارتباط اجتماعی بیشتری با دیگران دارد.

فرضیه فرعی چهارم

خودکارآمدی بر سرمایه اجتماعی تأثیر مثبت و معناداری دارد. طبق نتایج فرضیه فرعی چهارم تأیید می‌شود.

با توجه به آزمون‌های آماری انجام گرفته و نتایج آزمون مدل‌سازی معادلات ساختاری در فصل ۴، مشخص شد خودکارآمدی بر سرمایه اجتماعی کارکنان شهرداری منطقه ۱۲ تأثیر مثبت و معناداری دارد که این نتیجه با نتیجه پژوهش‌های استجوکویک (۲۰۰۳) و بندورا (۱۹۷۷) و (کیاروچی و دین، ۲۰۰۱) و بهادری خسروشاهی و همکاران (۱۳۹۱) همسو می‌باشد.

بحث

خودکارآمدی، قضاوت فرد در مورد توانایی‌هایش در مورد انجام یک عمل تعریف می‌شود این یافته پژوهش نشان داد که خودکارآمدی اثر مثبت و معناداری بر سرمایه اجتماعی دارد و بیانگر آن است که فردی که از خودکارآمدی بالایی برخوردار است، رابطه مناسب‌تری با دیگران برقرار می‌سازد. افرادی که نسبت به توانایی‌های خود اطمینان بیشتری دارند، سازگاری اجتماعی بالاتری دارند که این امر به نوبه خود موجب افزایش روابط اجتماعی با دیگران می‌شود.

فرضیه فرعی پنجم

خوش‌بینی بر سرمایه فکری تأثیر مثبت و معناداری دارد. طبق نتایج فرضیه فرعی پنجم تأیید می‌شود.

با توجه به آزمون‌های آماری انجام‌گرفته و نتایج آزمون مدل‌سازی معادلات ساختاری در فصل ۴، مشخص شد خوش‌بینی بر سرمایه فکری کارکنان شهرداری منطقه ۱۲ تأثیر مثبت و معناداری دارد. طبق مطالعات صورت گرفته، پژوهش دیگری در این زمینه جهت مقایسه نتایج پژوهش انجام پذیرفته بود.

بحث

بر طبق تحقیقات اگر ادراکات عادی انسان با یک مفهوم مثبت از خود و یک دیدگاه خوش‌بینانه، حتی کاذب، در مورد آینده همراه شود، نه تنها در اداره امور روزانه، بلکه در کنار آمدن با حوادث بسیار استرس‌زا و تهدیدزای زندگی، به افراد کمک می‌کند. بر طبق این یافته پژوهش خوش‌بینی بر سرمایه فکری اثر مثبتی دارد و برای داشتن سرمایه فکری بالا در سازمان از قبیل سرمایه‌های انسانی، ساختاری و رابطه‌ای نیاز به افراد خوش‌بین می‌باشد.

فرضیه فرعی ششم

امیدواری بر سرمایه فکری تأثیر مثبت و معناداری دارد. طبق نتایج فرضیه فرعی ششم تأیید می‌شود.

با توجه به آزمون‌های آماری انجام‌گرفته و نتایج آزمون مدل‌سازی معادلات ساختاری در فصل ۴، مشخص شد امیدواری بر سرمایه فکری کارکنان شهرداری منطقه ۱۲ تأثیر مثبت و معناداری دارد. طبق مطالعات صورت گرفته، پژوهش دیگری در این زمینه جهت مقایسه نتایج پژوهش انجام پذیرفته بود.

بحث

امیدواری، نیرویی هیجانی است که تخیل را به سمت موارد مثبت هدایت می‌کند. امید به انسان‌ها انرژی می‌دهد و مجهز شدن می‌کند و مانند کاتالیزوری برای کار و فعالیت عمل می‌کند. امید انعطاف‌پذیری، نشاط و توانایی خلاصی از ضرباتی را که زندگی بر افراد تحمیل می‌کند، می‌دهد و باعث افزایش رضایت از زندگی می‌شود؛ بر طبق این فرضیه برای داشتن سرمایه فکری مناسب و بهتر در سازمان نیاز به افراد با امیدواری بالا می‌باشد.

فرضیه فرعی هفتم

تاب‌آوری بر سرمایه فکری تأثیر مثبت و معناداری دارد. طبق نتایج فرضیه فرعی هفتم تأیید می‌شود.

با توجه به آزمون‌های آماری انجام گرفته و نتایج آزمون مدل‌سازی معادلات ساختاری در فصل ۴، مشخص شد تاب‌آوری بر سرمایه فکری کارکنان شهرداری منطقه ۱۲ تأثیر مثبت و معناداری دارد. طبق مطالعات صورت گرفته، پژوهش دیگری در این زمینه جهت مقایسه نتایج پژوهش انجام نپذیرفته بود.

بحث

تاب‌آوری یعنی اینکه افراد چگونه می‌توانند مشکلات زندگی خود را در عین داشتن استرس و فشار با موفقیت سپری کنند. به بیان دیگر تاب‌آوری، توانمندی فرد در برقراری تعادل زیستی- روانی در شرایط دشوار است. بر طبق این فرضیه برای داشتن سرمایه فکری مناسب و بهتر در سازمان نیاز به افراد با تاب‌آوری بالا می‌باشد.

فرضیه فرعی هشتم

خودکارآمدی بر سرمایه فکری تأثیر مثبت و معناداری دارد. طبق نتایج فرضیه فرعی هشتم تأیید می‌شود.

با توجه به آزمون‌های آماری انجام گرفته و نتایج آزمون مدل‌سازی معادلات ساختاری در فصل ۴، مشخص شد خودکارآمدی بر سرمایه فکری کارکنان شهرداری منطقه ۱۲ تأثیر مثبت و معناداری دارد. طبق مطالعات صورت گرفته، پژوهش دیگری در این زمینه جهت مقایسه نتایج پژوهش انجام نپذیرفته بود.

بحث

احساس خودکارآمدی، متغیر مهمی در شکل‌گیری احساس شایستگی و موفقیت در انسان‌ها است. عملکرد مؤثر نه تنها نیازمند دارا بودن مهارت‌هاست بلکه فرد باید توانایی انجام آن مهارت‌ها را نیز باور داشته باشد؛ بنابراین احساس خودکارآمدی، به افراد کمک می‌کند تا با به‌کارگیری مهارت‌های خود، در برابر مشکلات و مسائل پیرامون، به‌صورت مطلوبی عمل کنند و احساس موفقیت فردی در آن‌ها ایجاد شده یا افزایش یابد.

فرضیه فرعی نهم

سرمایه فکری بر سرمایه اجتماعی تأثیر مثبت و معناداری دارد. طبق نتایج فرضیه فرعی نهم تأیید می‌شود.

با توجه به آزمون‌های آماری انجام گرفته و نتایج آزمون مدل‌سازی معادلات ساختاری در فصل ۴، مشخص شد سرمایه فکری بر سرمایه اجتماعی کارکنان شهرداری منطقه ۱۲ تأثیر مثبت و معناداری دارد که این نتیجه با نتیجه پژوهش آدلر و وون (۲۰۰۲) همسو می‌باشد.

بحث

سرمایه فکری در مشتریان، فرایندها، اطلاعات، علامت تجاری، منابع انسانی و سیستمهای سازمان متجلی می‌شود و نقش فزاینده‌ای در خلق مزیت‌های رقابتی پایدار ایفا می‌کند. بر طبق این یافته سرمایه فکری بر سرمایه اجتماعی اثر مثبت و معناداری دارد.

فهرست منابع

- ۱) احمدی، ع؛ فیض آبادی، ح. (۱۳۹۰). بررسی ارتقاء سرمایه اجتماعی بر بهبود عملکرد سازمان، نمونه موردی: سازمانهای ستادی سپرداری تهران. نشریه مدیریت دولتی دانشگاه تهران.
- ۲) الوانی، م و شیروانی، ع. (۱۳۸۳). سرمایه اجتماعی اصل محوری توسعه. ماهنامه تدبیر.
- ۳) بهادری خسروشاهی، ج؛ هاشمی نصرت آباد، ت؛ باباپور خیرالدین، ج. (۱۳۹۱). رابطه سرمایه روان‌شناختی با سرمایه اجتماعی دانشجویان تبریز. مجله تخصصی پژوهش و سلامت.
- ۴) حداد اسکویی، م. (۱۳۹۵). بررسی نقش سرمایه اجتماعی در کارآفرینی سازمانی و سرمایه فکری کارکنان بیمه ایران استان اردبیل، تهران، دانشگاه شهید بهشتی.
- ۵) رجبی خاصوانی، ا و بوداخی خواجه نوبر، ح. (۱۳۹۵). بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی با سرمایه فکری و تأثیر آن بر عملکرد کارکنان (مطالعه موردی: شهرداری ایلخچی). هفتمین کنفرانس بین‌المللی اقتصاد و مدیریت، سوئد- دالارنا.
- ۶) رهبر، ع، حیدری، ف. (۱۳۹۰). تأثیر سرمایه اجتماعی بر ارتقاء سرمایه گذاری. فصلنامه مطالعات روابط بین الملل.
- ۷) ضیاء، ب. (۱۳۹۴). بررسی تأثیر سرمایه روان‌شناختی بر عملکرد سازمانی با تأکید بر نقش میانجی نوآوری در فناوری اطلاعات مورد مطالعه: شعب بانک کشاورزی شهر تهران نشریه علمی-پژوهشی مدیریت نوآوری.
- ۸) غیائی ندوشن، س و امین الرعايا، ا. (۱۳۹۵). بررسی تأثیر ابعاد سرمایه اجتماعی و سرمایه فکری بر میزان بهره‌وری منابع انسانی. فصلنامه مطالعات مدیریت (بهبود و تحول).
- ۹) فوکویاما، ف. (۱۳۷۹). پایان نظم، سرمایه اجتماعی و حفظ آن، ترجمه غلامحسین توسلی، چاپ اول، تهران، انتشارات جامعه‌ایرانیان.
- ۱۰) محمودی، ا؛ یونسی، ج؛ رحیمی زاده، م. (۱۳۹۴). رابطه سرمایه اجتماعی و سرمایه روان‌شناختی با نقش میانجی خودکارآمدی در دبیران تربیت بدنی. رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی.
- 11) Adler PS, Kwon S. Social capital: Prospects for a new concept. *Academy of Management Review* 2002; 27(1):17-40.
- 12) Baily TC, Snyder CR. Satisfaction with life and hope: a look at age and marital status. *Psychol Rec* 2007; 57(2):233-240.
- 13) Bandura A. (2008) An agentic perspective on positive psychology. In Lopez SJ, ed. *Positive psycjology: Exploring the best in people*. Westport, CT: Greenwood Publishing Co,pany; 2008, pp:167-196.
- 14) Luthans F, Luthans K, Luthans BC. Positive Psychological Capital: Going bgehond human and social capital. *Bus horiz.* (2004); 47 (1):45-50.
- 15) Peterson, C. (2000). The future of optimism. *American Psychologist*, 55(1), 44-58.
- 16) Putnam, R. (2000). *Boling Alone: the collapse and Revival of American community*. New York: Simon & Schuster
Robinson, George & Kleiner, Brian H. (1996). *How to Measure an Organization's Intellectual Capital*.
- 17) Putnam, Robert. (2009). *Bowling Alone: America's Declining Social Capital*. *Journal of Democracy*

- 18) Waller, M. A. (2001). Resilience in ecosystemic context: Evolution of the concept. *American Journal of Orthopsychiatry*, 71(3), 290-300.

Understanding the psychological impact of capital components of intellectual capital, social capital Municipality of district 12

Zohreh Azarbad

Yadegar - e- Imam Khomeini (rah), Shahre-Rey Branch Faculty Of Management and Accounting, Department Of management

Mohadeseh Malekpour

Yadegar - e- Imam Khomeini (rah), Shahre-Rey Branch Faculty Of Management and Accounting, Department Of management

Maryam Zebarjadi

Yadegar - e- Imam Khomeini (rah), Shahre-Rey Branch Faculty Of Management and Accounting, Department Of management

Abstract

The purpose of this research is to Understanding the psychological impact of capital components of intellectual capital, social capital In Municipality of district12 Throughout this descriptive study, a standardized questionnaire has been used to gather data. The validity of the questionnaire has been verified by experts of this field and the reliability of surveys were confirmed using a Cronbach's alpha of ($\alpha = 0.850$ for psychological capital) & ($\alpha = 0.957$ for intellectual capital) & ($\alpha = 0.946$ for social capital). Samples of this study consist of 260 personnel of Municipality of district12 which have been obtained using random clustering method. Analysis of the data has been achieved using Kolmogorov-Smirnov Test and Structural Equation Modeling. Results of this study show that the Components of psychological capital such as Optimism, Hope, Self-efficacy, Resilience on social capital and intellectual capital Has a positive and significant impact and also intellectual capital In the relationship between the components of psychological capital and social capital plays mediator role.

Key words: psychological capital, intellectual capital, social capital